

quia nique si credis, caves: si autem caves, conaris, et conatum tuum novit Deus, et voluntatem tuam inspicit, et luclam cum carne considerat, et hortatur, ut pugnes, et adjuvat, ut vincas, et certantem spectat, et deficientem sublevat, et vincentem coronat. *Aug. super psalm. 51.*

2. Vita nostra in hac peregrinatione non potest esse sine peccato, sine tentatione: quia profectus noster per tentationem nostram fit, nec sibi quisquam innotescit, nisi tentatus, nec potest coronari, nisi vicerit, nec potest vincere, nisi certaverit, nec potest certare, nisi inimicum et tentationes habuerit. *Ibid. Psalm. 60.*

3. Tamdiu diabolus sopitum ignem sine ullis flammis occultat, donec duas faculas jungens simul ambas accendat, et tamdiu cessat sævitia suæ tela supponere, donec sicut peritus venator quod occisurus est, laquei vinculis alliget. *Aug. de sing. cler.*

4. Tantum admittitur diabolus tentare, quantum tibi prodest, ut exercearis, ut proberis, ut qui te nescibas, a teipso inveniaris. *Aug. super psalm. 61.*

5. Duplicem aciem producit mundus contra milites Christi: blanditur enim, ut decipiat: terret ut frangat, non nos teneat voluptas propria, non nos terreat crudelitas aliena, et victus est mundus: ad utrosque aditus occurrit Christus et non vincitur Christianus. *August. in serm. S. Vincentii.*

6. Bonus si fuerit, qui tibi præest, nutritor tuus est: malus si fuerit, tentator tuus est: et nutrimenta libenter accipe, et in tentatione approbate. *Aug. de verb. Dom. serm. 6.*

7. Nulla mens est, nulla anima, quæ non recipiat etiam malarum motus agrestes cogitationum. *Ambr. in lib. de Noë.*

8. Tentamenta tua, si ad te respicias, grandia sunt: si ad bellatorem fortissimum, ludus et umbra certaminis. Nemo miles cum uxore pergit ad bellum. *Amb. in quadam epist.*

9. Deus ipse omnium rector ac dominus, cum omni

angelorum militia certamen tuum expectat, libique contra diabolum dimicanti parat æternitatis coronam. *Ibidem.*

10. Dum parvus est hostis, interfice, ut nequitia elidatur in semine. *Hier. in epist.*

11. Præceps anima, dum ante non prævidet, ne incautè videat quod concupiscat, cæca postea incipit desiderare quod vidit: sanctus vir, ut cogitationes caste desiderare posset, fœdus cum oculis pepigit, ne prius incautè respiceret, quod postmodum invitus amaret. *Greg. in mor. tractans ill. Pepigi fœdus cum oculis meis.*

12. Valde namque est, quod caro deorsum trahit, et semel species formæ cordi per oculos illigata, vix magni luclaminis luctu solvitur. Ne ergo quædam lubrica in cogitatione versentur, providendum nobis est, quia intueri non debet, quod concupisci non licet. *Ibidem.*

13. Ad Judæam Dominus per Jeremiam dicit: Quousque morabuntur in te cogitationes noxiæ? neque enim reprehendit cur veniunt, sed cur morantur: in bonis enim cordibus cogitationes illicitæ veniunt, sed tamen morari prohibentur: quia recti quique ne captivandam domum conscientia præbeant, ab ipso cordis limine hostem fugant, qui etsi quando repentinis suggestionibus usque ad primum vestibulum subrepit, ad consensus tamen januam non pertingit. *Ibidem.*

14. Multos sua pejus felicitas stravit, multos diuturna pax victos reddidit, eoque illos inopinato hostes gravius perlulit, quò longo quietis usu negligentes invenit. Unde sancti viri, quum multa se proficere virtutum prosperitate considerant, quodam supernæ dispensationis moderamine exerceri se etiam tentationibus exultant: quia tantò robustius acceptam virtutum gloriam custodiunt, quanto tentationis impulsu concussi, infirmitatem suam humiliter agnoscunt. *Ibid.*

15. Plerumque, qui plus in contemplatione rapiuntur, contingit ut amplius in tentatione fatigetur: sicut quibusdam sæpe contingere bene proficientibus solet,

quorum mentem dum aut compunctio mentis afficit, aut contemplatio super semelipsam rapit, statim etiam tentatio sequitur: ne de his, ad quæ rapta est, extollatur. *Greg. ho. 2.*

16. Hostis noster quantum magis nos sibi rebellare conspicit, tantum amplius expugnare contendit: eos enim pulsare negligit, quos quieto jure se possidere sentit. *Ibidem.*

17. Si tentationi in corde nascenti festinè non resistitur, eadem, qua nutritur, hora roboratur; et existens foris in operibus vix prævalet, quia ipsam intus membrorum dominam mentem, captivam tenet. *Greg. in pa.*

18. Humanum est in corde tentationem perpeli: dæmoniacum vero est, in tentationis certamine, et in operatione superari. *Ibidem.*

19. Ibi inimicus disciplinam ponit, ubi semitam mentis esse conspicit: quia illic periculum deceptionis inserit, ubi viam esse propinquæ invenerit cogitationis. *Greg. in moral.*

20. Hostis nostri malitia tanta arte se palliat, ut plerumque ante deceptæ mentis oculos, culpas virtutes fingat, ut inde quisque quasi expectet præmia, unde æterna dignus est invenire tormenta. *Ibidem.*

21. Sicut sæpe tentatio per oculos trahitur, sic nonnunquam concepta intrinsecus compellit sibi extrinsecus oculos deservire. *Ibidem.*

22. Quis sit spiritus, qui loquitur, ipsa suggestio declarabit. Semper enim spiritus carnalis mollia, spiritus mundi vana, spiritus malitiæ semper amara loquitur. *Ibidem.*

23. Antiquus hostis ex proprio certamine dum se succumbere considerat, ad alia tentationum bella restaurat: intuetur humani generis uniuscujusque mores, cui vitio sint propinqui, et illa opponit ante faciem ad quæ facilius novit inclinare mentem. *Ibidem.*

24. Fratres, si modò præsentibus videremus Adam in eo articulo positum, ascendentibus cogitationibus in cor ejus, et coarctari inter precem uxoris, et præceptum Creatoris, nonne clamaremus adversus eum

dicentes; Cave tibi miser: vide, ne feceris; seducta est mulier: non acquiescas ei, ut quid ergo quoties apprehendit nos tentatio similis, non persuademus similiter nobisipsis? *Bern. in serm. omnium san.*

25. Potest inimicus excitare tentationis motum, sed in te est, si volueris dare seu negare consensum. *Bern. serm. 39.*

26. Quoties gravissima cernitur urgere tentatio, et tribulatio vehemens imminere, invoca custodem tuum, dictorem tuum, adiutorem tuum in opportunitatibus tuis. In tribulatione clama ad eum, et dic, Domine, salva nos, perimus: non dormitat, neque dormit, etsi quando ad tempus dissimulet. *Bern. in serm. 17. in Psalm. Qui habitat.*

27. Exire de carne, est in corpore commorantes vitia nostra cum fragili carne acculeis non sentire. *Joan. Cass. de insti. mon.*

28. In primis gravis et insufferibilis est impetus diaboli. Quod si quis forti animo sustinuerit eum, quum serò venerit, inveniet diabolus infirmiorum: quantum enim plus percussus fuerit, magis refrigescit et deficit. *Chrys. super Matth.*

29. Non impulit, non tetigit, sed tantum dixit: *Mitte te deorsum*, ut intelligamus, quod qui obedit diabolo, ipse se deponit: diabolus enim suggerere potest, cogere non potest. *Chrys. super ill. Matth. 4. Mitte te deorsum.*

30. Sicut caro, si sale non aspergatur, quamvis sit magna et præcipua, corrumpitur: ita et anima nisi tentationibus assiduè salietur, continuo resolvitur et relaxatur. *Orig. super lib. num.*

31. Non desinit antiquus hostis tentationum laqueos ubivis prætereundum, ut quoquo modo fidem credentium valeat corrumpere. Novit enim cui illecebras carnis ingerat, cui virus invidiæ infundat, cui incitamenta luxuriæ apponat: novit, quem mærore conturbet, quem gaudio fallat, quem metu opprimat, quem admiratione seducat omnium disculit mores, omnium ventilat causas, omnium scrutatur affectus, et

ibi quærit causas nocendi, ubi viderit quemquam diligentius occupari. *Leo papa in serm.*

32. Nulla sunt sine tentationum experimentis opera virtutis, nulla sine perturbationibus fides: nullum sine hoste certamen, nulla sine congressione victoria. *Leo. serm. 55.*

33. Fili accedens ad servitum Dei, præpara animam tuam ad tentationem. Vir sapientia Dei plenus, sciens studium religionis laborem habere certaminis, cum prævideret pugnae periculum, ante admonuit pugnaturum, ne forsitan, si ad ignorantem tentator accederet, imparatum citius vulneraret. *Ibidem.*

34. Sæpe antiquus hostis postquam menti nostræ tentationum certamen inflixerit, ab ipso suo certamine ad tempus recedit: non ut illatæ malitiæ finem præbeat, sed ut corda, quæ per quietem securam reddidit, repente rediens facilius inopinatè irrumpat. *Beda super Luc.*

35. Ad magnam utilitatem fidelium materia est reservata certantium, ut non superbiat sanctitas, dum pulsatur infirmitas. *Prosp. de vocatione gentium lib. 1.*

36. Diabolus quando decipere quemquam tentat, prius naturam uniuscujusque intendit, et inde se applicat, unde aptum hominem ad peccandum aspicit: blandis et lenibus moribus sæpe luxuriam, aut vanam gloriam proponit, asperis vero mentibus, iram et superbiam cum crudelitate. *Hug. lib. 2.*

37. Quatuor sunt causæ tentationum. Prima est loci amœnitas, ut civitates et oppida, quæ non tantum ex situ loci amœnitatem recipiunt, sed ex inhabitantium gratia. Secunda vero causa est, locus divitiarum: ubi enim divitiæ, ibi periculum. Tertia vero causa est pretiosus ornatus: ut est equorum cura pinguium, et vestimentorum exquisitæ varietates. Quarta autem mulierum species, quarum vox blanditur auribus, et facies oculis. *Hugo. de clau. animæ. lib. 1.*

38. Audiant igitur hæc, ut sibi caveant illi, qui loculos portant, qui pecunias servant, qui nundinas et fora pro necessitatibus fratrum frequentant, qui

secularium domos et curias perlustrant: devitent igitur hujusmodi fratres solatium Bersabæ, bivium Thamar, thalamum Amon: devitent personas infames, hospitium suspecta, munus clam dare, et accipere, pecuniam plurimam congregare, ne in ipsa laqueus lateat, in quo cum alio, scilicet Juda pereant. *Ibidem.*

39. Bellum grave, quia occultum, quia cum fortiore, quia hostis: hostis insidiæ non videntur: adversarius nec labore deficit, nec victus aliquando discedit: sed tantò atrocior redditur, quantò eum per divinam gratiam debellari posse contigerit. *Cass. super Psalm. 51. Tota die bellans tribulavis me.*

40. *Fili accedens ad servitum Dei. sta, etc.* Mundus adversus desertores suos fortius pugnat: et egredientes vitæ secularis illecebras, gravior congressus expectat. Nam et in exitu Israel de Ægipto Pharo vehementius excandescit: et Satanas egrediens ab homine, quem ad infantia tenuerat, ipsum gravius in egressu discerpit. Communis cursus vitæ præsentis, est tentationibus apprehendi, nam ad virtutis exercitium Hierosolymis relictas est Helisæus, vel Yebusen, et apostolo spiritus Salanæ datus est, ne revelationibus extollatur. Arenam pugnae ancipitis ingressus es, in qua non apprehendes bravium, nisi curras; non coronaberis nisi pugnes. *Petr. Chrys. in quadam epist.*

Vide etiam in tit. Angelus, núm. 18. in tit. Caro, núm. 13, 29. in tit. Cogitatio, núm. 2, 3, 4, 16. in tit. Conjugium, núm. 10. in tit. Consuetudo, núm. 20. in tit. Conversio, núm. 13, 14, 22, 24. in tit. Crux, núm. 4. in tit. Devotio, núm. 6, 7. in tit. Humilitas, núm. 22. in tit. Jejunium, núm. 14. in tit. Regimen, núm. 7. in tit. Securitas, núm. 5, 7. in tit. Servitium, núm. 4. in tit. Tribulatio, núm. 22. in Tit. Vitium, núm. 11.

TEMPUS SIVE TEMPORALE.

1. Inter temporalia et æterna hoc interest, quod temporale plus diligitur ante, quam habeatur: viles-

cil autem cum advenerit; non enim saliant animam, cui verax et certa sedes æternitas: æternum autem ardentius diligitur adeptum, quàm desideratum: nulli enim desideranti conceditur plus de illo æstimare, quàm se habet, ut ei vilescat, quum minus invenerit: sed quantum quisque veniens æstimare potuerit, plus perveniens inventurus est. *Aug. lib. 1. de doct. christia.*

2. Discernendum est quid præcedat æternitate, quid tempore, quid electione, quid origine, æternitate, sicut Deus omnia: tempore, sicut flos fructum: electione, sicut fructus florem: origine, sicut sonus cantum. *Aug. in quodam serm.*

3. Fallax in temporalibus bonis suavitas labor et perpetuus timor, et periculosa jucunditas: initium sine providentia, et finis cum pœnitentia. *Ibidem.*

4. Nihil longum quod finem habet: æternitati comparatum omne tempus breve est. *Hier. super Hie. lib. 1.*

5. Ne dicas priora tempora meliora fuere, quam nunc sunt: virtutes faciunt dies bonos, vilia malos. *Hier. super ill. Eccl. 41. Non est dicere.*

6. Nemo vestrum parvi æstimet tempus quod in verbis consumitur otiosis. Volat verbum irrevocabile, volat nec advertit insipiens quid amittat: tempus irremediabile, licet fabulari, dicunt, donec hora prætereat: ô donec prætereat hora, quam tibi ad agendam pœnitentiam, ad obtinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad promerendam gloriam, miseratio conditoris indulget, donec transeat tempus, quo divinam propitiare debueras pietatem, properare ad angelicam societatem, suspirare ad amissam hæreditatem, excitare remissam voluntatem, flere commissam iniquitatem. *Bern. ser. ad schol.*

7. Nihil pretiosius tempore, et heu nihil hodie eo vilius invenitur: transivit dies salutis, et nemo recogitat: nemo sibi perire diem, et nunquam rediturum causatur, sed sicut capillus de capite, sic nec momentum peribit de tempore. *Ibidem.*

8. * Nihil est quod longinquitas temporis efficere non possit. *Cicer. 2. de Divin.*

9. * Tempori cedere, id est, necessitati parere semper sapientis est habitum. *Ibidem. Mar. Marc.*

10. * Horæ cedunt dies, et menses, et anni: nec præteritum tempus unquam revertitur: nec quod sequatur sciri potest. *Ibidem.*

11. Nihil horum temporalium stabile neque solidum est: nos tamen cupimus tanquam aut semper futura, aut semper habituri. *Sen. 69. epist.*

12. Fluunt omnia, et in assidua diminutione sunt corpora nostra, rapiuntur fluminum more. Quidquid vides, currit cum tempore: homo fluida est materia et caduca, et omnibus obnoxia casibus. *Sen. 67. epist.*

13. Nemo se judiciali quidem debere, qui tempus accepit, quum interim hoc unum est, quod ne gratis quidem potest reddere. *Sen. epist.*

14. Omnia aliena sunt, tempus tantum nostrum est, quotidie deterior posterior dies. *Senec. in Prov.*

Vide etiam in tit. Amor, núm. 2, 5. in tit. Cupiditas, núm. 13. in tit. Delitiæ, núm. 7. in tit. Gaudium, núm. 2. in tit. Sollicitudo, núm. 3. in tit. Vita núm. 1, 2.

TESTIMONIUM.

1. Tres testes unum sunt, sicut Joannes dixit: aqua, sanguis, et spiritus. Unum in mysterio, non in natura. Aqua igitur testis est sepulturæ, sanguis vero testis est mortis, spiritus testis est vitæ. Si qua ergo in aqua gratia, non ex natura aquæ, sed ex præsentia spiritus est. *Ambr. de spiritu sancto lib. 1.*

2. Duobus aut tribus testibus stat omne verbum, sed illius testibus, qui ante diem hesternum, aut nudius tertius non fuerunt inimici, ne irati nocere cupiant; ne læsi ulcisci se velint: inoffensus igitur affectus testium queritur: ita tamen ut accusator proprius in medium procedat. *Ambr. epist. 66.*

3. Testibus falsis conjunctis, tardè mendacii falsitas reperitur, quòd si separati fuerint, examine judicis citò manifestantur: nam sicut in unitate pravorum grandis est fortitudo, ita in separatione major infirmitas. *Isid. de sum. bon. lib. 2.*

4. Testis falsidicus tribus est personis obnoxius, primo Deo, quem perjurando contemnit: consequenter iudici, quem mentiendo fallit: postremo innocenti, quem falso testimonio lædit. *Ibidem.*

5. Nihil est puero teste certius utique quinquenni: nam et ad eos pervenit, ut intelligat, et ad eos, quibus fingere non valet. *Ibidem.*

6. Si quis ea, quæ videt in proximi sui delicto, vel non indicat, vel in testimonium vocatus non quæ vera sunt, dixerit, peccatum quod commisit ille qui celat, ipse suscipiet, et pœna commissi revertitur ad consciuum. *Orig. super Levit.*

7. Sæpe enim pro malis bonum testimonium dicimus, et de bonis mala dicimus nescientes, et necesse est, ut verecundiam incurrat, qui ignorans aliquid asseverat. Sæpe enim probatur incerta suspicio, quæ viro non convenit Christiano. *Cass. super Beati immaculati.*

8. Pluris est oculatus testis unus, quam auriti decem: qui audiunt, audita dicunt: qui vident, plane sciunt. *Plaut. in Trucul.*

9. In ferendo testimonio, quantacumque alicui sit auctoritas, propter conjunctionem affinitatis minor putanda est. *Tullius.*

10. Nullum putaveris esse locum sine teste. *Sen. in Prov.*

Vide etiam in tit. Societas, núm. 19.

TIMOR.

1. Quando timore pœnæ non amore justitiæ fit bonum, nondum bene fit bonum, nec fit in corde, quod fieri videtur in opere, quando mallet homo non facere, si posset impunè. *Aug. cont. Pel. lib. 2.*

2. Quid timet hominem homo in sinu Dei positus? Tu de illius sinu noli cadere: quidquid ibi passus fueris, ad salutem valebit, non ad perniciem. *August. de verb. dom.*

3. Timor præsens securitatem generalis sempiternam.

Time Deum, qui super omnes est, et hominem non formidabis. *Aug. super Psalm.*

4. Timor Dei corrigit, timor hominum differt actionem, sed voluntatem non auferit: sed avidiores reddit ad crimen, quod aliquando suspendit á crimine. *Hier. super Matth.*

5. Qui timet Deum nihil negligit: timere Deum est, nulla, quæ facienda sunt, bona præterire. *Greg. in Moral.*

6. In via Dei à timore Dei incipitur, ut ad fortitudinem veniatur: nam sicut in via seculi audacia fortitudinem, ita in via Dei audacia debilitatem, parit. Et sicut in via seculi timor debilitatem, ita in via Dei timor fortitudinem gignit. *Ibidem.*

7. Quum quis timore adhuc bona agit, á malo penitus non recessit, quia eo ipso peccat, quo peccare vellet, si inulte potuisset. *Ibidem.*

8. Nullum genus mortis bono et recte viventi metuendum est. *Ibidem.*

9. Si adhuc á prava actione formidata pœna prohibet, profecto formidantis animum nulla spiritus libertas tenet: nam et si pœnam non metueret, culpam proculdubio perpetraret. *Greg. in pa.*

10. Ignorat itaque gratiam libertatis, quem ligat servitus timoris. *Ibidem.*

11. Quum ex peccato præsens pœna metuitur, et annexa Dei facies non amatur, timor ex timore est, non ex humilitate. *Greg. super ill. Job. 3. Quare non in.*

12. Noveris te, ut Deum timeas, noveris ipsum, ut æque ipsum diligas: in altero initiaris ad sapientiam, in altero consummaris, quia initium salutis, timor domini, et plenitudo legis est charitas, quemadmodum ex notitia tui venit in te timor Dei, atque ex Dei notitia, Dei itidem amor: sic e contrario, de ignorantia tui, superbia, et de Dei ignorantia venit desperatio. *Bern. super Cant. serm. 37.*

13. Deum time, et mandata ejus observa: hoc est omnis homo: ergo si hoc est omnis homo: absque hoc nihil est homo. *Ibid. serm. 20.*

14. Fugit ovis tremebunda veniente lupo, abs-

condit se columba tremens, accipitre viso: de caverna mus exire non audeat esuriens, ambiente catto: et tu videns furem, currebas cum eo? *Bern. in quad. epist.*

15. Facile deviat à justitia, qui in causis non Deum, sed homines pertimescit: hic timor peccandi facultatem differre potest, voluntatem auferre non potest: solus est Dei timor, qui melens colligit, fugat crimina, innocentiam servat, et omnis boni tribuit facultatem. *Chrys. in serm. de Joan. Bapt.*

16. Principium nostræ salutis sapientiæque secundum scripturas, timor Domini est. De timore Domini nascitur compunctio salutaris. De compunctione cordis procedit abrenunciatio, id est, nuditas et contemptus omnium facultatum, de nuditate humilitas procreatur. De humilitate mortificatio voluntatum generatur. De voluntatum mortificatione extirpantur atque marcescunt universa vitia. Vitiis expulsiōne virtutes fructificant atque succrescunt. Virtutum pullulatione puritas cordis acquiritur: per cordis puritatem apostolicæ charitatis perfectio possidetur. Vera est Beati Antonii sententia. *Joan. Cass. de instit. mon. lib. 4.*

17. Si amor Dei te tenere non potest, saltem teneat et terreat timor judicis, metus gehennæ, laquei mortis, dolores inferni, ignis urens, vermis corrodens, sulphur fœtens, flamma tartarea, et omnia mala. *Hug. lib. 3. de anim.*

18. Brevis et plena commonitio, quæ domino amabili de timore servitur. Nam sicut remissa securitas culpas admittit, ita timor desiderabilis delicta semper excludit. *Cass. super psalm. Servite Domini.*

19. Humanus timor diffidentiam tribuit, divinus autem, spei firmamenta concedit. *Cass. super psalm. 14. Firmamentum est.*

20. Qui Deum bene timet et amat, qui bene amat et timet, res illæ in cœlesti devotione sociatæ sunt. *Ibid. super psalm. 32.*

21. Quum audis quod Dominus tuus dulcis est, attende quid diligas: quum audis, quod rectus, attende quid timeas, ut amore et timore Dei excitatus legem

ejus custodias. *Cass. super illud psalm. Dulcis et rectus.*

22. Nos et futuro torquemur et preterito, multa bona nostra nobis nocent: timoris tormentum memoria reducit, providentia anticipat: nemo tantum præsentibus miser est. *Sen. epist. 15.*

23. Plura sunt quæ nos terrent, quæ premunt, et sæpe opinione amplius laboramus, quam re. Cito accedimus opinioni, et sic vertimus terga, quemadmodum aliquos pulvis motus fuga pecorum exiit castris: aut quos aliqua fabula sine auctore conterruit: nescio quomodo vana perturbant. Vera enim modum suum habent. Verisimile est, aliquid futurum mali; non statim verum est, quàm multa inexpectata venerunt: quàm multa expectata nunquam comparuerunt. *Ibidem.*

24. Quid enim prodest mala accrescere, et præsens tempus futuri metu perdere? Stultum est, quasi ante futurum miser, esse jam miserum: quidquid vereris ne eveniat, eventum utique proponere, et quodcumque est illud malum, totum ipse metire: actorem tuum taxa. Intelliges aut non magnum, aut non longum esse, quod metuis. *Sen. 24. epist.*

25. Stultitia est, timore mortis mori. Venit qui occidat, expecta quod occupet. Cur suscipis alienæ crudelitatis procurationem? Utrum invides carnifici tuo, an parcis? *Sen. 71. epist.*

26. Quemadmodum aves inanis fundæ sonus terreat, ita nos non ad ictum tantum excitamur, sed ad strepitum: inter suspecta male vivitur. Infirmus animus antequam malis opprimatur, quæritur, præsumit illa, et ante tempus cadit. Quid autem dementius, quam angere futuris, nec se tormento reservare, sed accersire sibi miseras? *Sen. 75. epist.*

27. Nemo tam timidus est, ut malit semper pendere, quam semel cadere. *Sen. 22. epist.*

28. Quod nimis volunt miseri, hoc facile credunt: Imo quod metuunt nimis, nunquam amoveri nec tolli putant. *Sen. in epist.*

29. Quemadmodum perniciosior est hostis fugientibus,

sic omne fortuitum incommodum magis instat limen-
li et averso. *Sen. 79. epist.*

30. Qui insidias timet, in nullas incidet, nec cito
perit ruina, qui ruinam limet. Semper enim metuendo
sapiens vitat malum. Nam inimicum quamvis hu-
mitem, docti est metuere, juxta illud: parva necat
morsu spatiosum vipera laurum. A cane non magno
sæpe tenetur aper. Causa pusilla nocet, sapiens no-
centia vitat. *Ibid. de sent. orat.*

31. Multos in summa pericula misit venturi timor
ipse mali, fortissimus ille est, qui promptus metuenda
pati. *Ibidem.*

32. Quæ dementia est fugere, cum retroire non
possis? Quotidie damnatur, qui semper timet. Res
vera est, quod qui à nullis timetur, multos timet.
Pejus est regibus, quam servientibus revera: quia isti
singulos, illi universos timent. *Senec. in Prov.*

33. Stultum est timere quod vitari non potest.
Turpissima res est, nihil timere præter Deum. Timi-
dum non facit animum, nisi reprehensibilis vitæ consi-
cientia mala. *Ibidem.*

34. Timor sicut modestiæ cognatus est, ita fami-
liaris est sapienti: quia mentem componit et humiliat.
Tullius in Tusc.

35. Malus custos diuturnitatis est metus, contra-
que benevolentia fidelis ad perpetuitatem: id igitur
amplectamur, ut metus absit, charitas retineatur.
Ibidem. 4. Offic.

Vide etiam in lit. Avaritia, num. 29, 30, 31.
in lit. Confidentialia, num. 2. in lit. Consideratio, num.
15. in lit. Consolatio, num. 11, 12, 13, in lit. Cor-
rectio, num. 18. in lit. Cupiditas, num. 25. in lit.
Damnatio, num. 4. in lit. Fortitudo, num. 11. in lit.
Gratia, num. 19. in lit. Intentio, num. 7. in lit.
Magnanimitas, num. 7. in lit. Mors, num. 82, 91.
94. in lit. Potestas, num. 10, 12, 20. in lit. Spes,
num. 9. in lit. Tribulatio, num. 17, 19. in lit. Vo-
luptas num. 6.

TRIBULATIO.

1. Intellegat homo medicum esse Deum, et tri-
bulationem medicamentum esse ad salutem, non pœnam
ad damnationem: sub medicamento positus ureris,
secaris, clamas: non audit medicus ad voluntatem,
sed audit ad sanitatem. *Aug. super Psal. 21.*

2. In fornace ardet palea, et purgatur aurum.
Illa in cinerem vertitur, et illud sordibus exuritur:
fornax mundus, aurum justi, ignis tribulatio, artifex
Deus. Quod vult ergo artifex, facio: ubi ponit me
artifex, tolero. Jubeor ego tolerare, novit ille pur-
gare. Ardeat licet palea ad incendendum me, et ad
consumendum me, illa quasi in cinerem vertitur, ut
ego sordibus caream. *Aug. super psalm. 60.*

3. Nullus servus Christi sine tribulatione est. Si
pulas te non habere persecutiones, nondum capisti
esse Christianus. *Aug. in quodam serm.*

4. Si non promissa patris bene agnovisti, non ti-
meas flagellari, sed exhæredari. *Aug. super psalm.*

5. Flagellum interius et exterius glorificat. Crea-
torem compellit nolentem, erudit ignorantem, custo-
dit virtutem, protegit infirmantem, excitat torpentem,
humiliat superbientem, purgat penitentem, coronat in-
nocentem, initiat ad mortem semper viventem. *Ibidem.*

6. Quod te Dominus permisit pati, flagellum corri-
gentis est, non pœna damnantis. Ad hæreditatem
sempiternam erudimur, et flagellari dedignamur. *Aug.
super Joan.*

7. Sicut sub eodem igne aurum rutilat, et palea
fumat: et sub eadem tribula stipulæ comminuuntur,
et frumenta purgantur, et uno motu exagilatur fœ-
num, et suaviter fragrat unguentum: ita una tribulatio
irruens bonos probat, purgat et eligit: malos reprobat,
exterminat et annihilat. *Aug. super. Psal.*

8. Non facile inveniuntur in adversitate præsidia,
quæ non fuerunt in pace. *August. in epist.*

9. Quotid in hoc seculo persecutionibus, pauper-
tate, inimicorum potentia, vel morborum crudelitate

fuimus afflicti, tantò post resurrectionem in futuro majora præmia consequemur. *Hier. in epist. ad Cypr.*

10. Plerumque postquam in hoc mundo non possumus obtinere quod volumus, postquam in terrenis desideriis de impossibilitate lassamur, tunc mentem ad Deum reducimus, tum placere incipit, quod displicebat: et quæ nobis amara fuerant, præcepta repente dulcescunt in memoria: peccatrix anima, quæ adultera conata esse non potuit, decernit esse fideliter conjux. Qui ergo hujus mundi adversitatibus fracti ad Dei amorem redeunt, atque á præsentis vitæ desideriis corriguntur: quid isti fratres charissimi, nisi ut intrent, compelluntur. *Greg. in ho. Homo quidam.*

11. Tantò spes in Deo solidior surgit, quantò pro illo quisque graviora pertulerit: quia nequaquam retributionis gaudium de æternitate colligitur, quod non hic prius pia tribulatione seminatur. *Greg. in Moral.*

12. Omnipotens electorum suorum adversarios temporaliter permittit excrescere, ut per malorum sævitiam purgetur vita honorum. Nunquam quippe Dominus adversarios bonis permittet, nisi in quantum prodesse viderit. Nam dum injusti sæviunt, justii purgantur, et utilitati innocentium militat vita pravorum dum hanc et premendo humiliat, et humiliando semper ad melius format: quia mala reproborum bonos, dum cruciant, purgant. Utilitati justorum militat etiam potestas pravorum. *Ibidem.*

13. Nulla adversitas dejicit, quem prosperitas nulla corrumpit. Qui enim veritati inhæret, vanitati nullo modo succumbit: quia dum forti pede cogitationis intus in tentationem fixerit, omne quod fortis mutabiliter agitur, ad arcem mentis minime pertingit. *Ibidem.*

14. Carmen in nocte, est lætitia in tribulatione. *Ibidem.*

15. Aurem cordis tribulatio aperit, quam sæpe prosperitas hujus mundi claudit. *Ibidem.*

16. Quisquis adversitate et tribulatione frangitur, á quo factus est, minime contemplatur: nam qui, quod

non erat, fecit, factum sine gubernatione non deserit: et qui benigne hominem condidit, nequaquam injuste cruciari permittit, nec sinit neglectè perire quod est qui hoc etiam quod non fuit, creavit, ut esset. *Ibidem.*

17. Tanto quisque adversitate minus vincitur, quanto contra illam præsciendo paratus invenitur. *Ibidem.*

18. Quisquis in solo desiderio æternitatis figitur, nec prosperitate attollitur, nec adversitate cassatur, dum nihil habet in mundo, quod appetat, nihil est, quod de mundo pertimescat. *Ibidem.*

19. Si iniquus quisque in hac vita permittitur prosperari, necesse est, ut electus Dei debeat sub flagelli fræno retineri. *Ibidem.*

20. Non exteret exterius numerus hominum, quem non devastat interius turba vitiorum. In hac vita, qui nulla prospera appetit, nulla adversa pertimescit. *Ibidem.*

21. Electis suis ad se pergentibus Dominus hujus mundi iter asperum facit, ne dum quisque vitæ præsentis requie quasi vitæ amœnitate pascitur, magis eum diu pergere, quam citius pervenire delegit: ne dum oblectatur in via, obliviscatur, quod desiderabat in patria. *Ibidem.*

22. Nemo quantum profecerit, nisi inter adversa, cognoscit: quia unusquisque superni doni gratiam in tranquillitate quietis percipit, sed quantum perceiverit, in adversitate perturbationis ostendit. *Ibidem.*

23. Sanctorum mentes æternitatis præmia præstantes, vires ex adversitatibus sumunt: quia crescente pugna gloriosiore sibi non ambigunt manere victoriam. Electorum desideria dum premuntur, adversitate proficiunt: sicut ignis flatu premitur, ut crescat, et unde quasi extingui cernitur, inde roboratur. *Ibidem.*

24. Adversitas, quæ bonis votis aut viris objicitur, probatio virtutis est, non indicium reprobationis. Quis enim nesciat quàm prosperum fuit, quod B. Paulus Apostolus prædicaturus ad Italiam veniebat: et tamen veniens naufragium pertulit: sed tamen cordis in fluctibus integer stetit. *Greg. Ibid. et ponitur 7. q. Adversitas.*

25. Quum recognosco Job in sterquilino, Joannem esurientem in eremo, Petrum extensum in patibulo, Jacobum decollatum ab Herodis gladio, cogito, qualiter Deus in futuro cruciabit, quos reprobat: qui ita dure affligit, quos amat. *Gregor. in quadam ho.*

26. Afflicti terrena perdimus, sed afflictionem humiliter sustinentes cœlestia multiplicamus. *Gregor. in moral.*

27. Tantò major fiducia mentem roborat, quantò hanc fortior pro veritate angustat afflictio. *Ibidem.*

28. Virtus per quietem se exercuit, scilicet in Job, sed virtutis opinio commota per flagella fragavit: sicut aromata fragantiam suam, non nisi quum incenduntur, expandunt: ita sancti viri omne, quod virtutibus redolet, in tribulationibus innotescit. *Ibidem.*

29. Mala Lazari purgavit ignis inopiæ, et bona divitis remuneravit felicitas transeuntis vitæ, illum paupertas afflixit et torsit, istum abundantia remuneravit et repulit. *Greg. ho. 40.*

30. Tribus modis nos conditor interrogare consuevit: quum aut flagelli districtione nos percudit, et quanta nobis insit vel desit patientia, ostendit: aut quædam quæ nolumus nobis præcepit et nostram nobis obedientiam vel inobedientiam patefacit: aut aliqua nobis occulta aperit, et aliqua abscondit, et mensuram nobis nostræ humilitatis ostendit, et innotescit. *Greg. lib. 20. Moral.*

31. Quomodo stellæ in nocte lucent, in die latent, sic vera virtus, quæ sæpè in prosperis non apparet, in adversis eminet: illud sanè cautelæ est, hoc necessitatis. *Bern. super Cant.*

32. Fratres in hoc mundo quasi in campo certaminis positi sumus, et qui hîc dolores, aut plagas, aut tribulationes non susceperit, in futuro inglorius apparebit. *Bern. in quodam serm.*

33. Si quis viam laboriosam æstimat, suæ desidiæ est accusatio. Si enim minaces nautis pelagi fluctus, si tempestates atque hyemes agricolis, si vulnera, cædesque militibus, si gravissimi ictus, plagæque pu-

gilibus leves videntur et tolerabiles sunt propter spem temporalium, ac pereuntium commodorum, multo magis, quum cœlum præparatur in premium, nihil ex præsentibus asperitatibus debet sentiri: maxime labores mitigat in benignum finem venire promissum, nec aspicias, quòd via est aspera, sed quò ducit, nec aliam, quæ lata est, sed ubi desinit. *Chrys. sup. Matth.*

34. Ne indignemini, si mali in hoc mundo floreat, et vos palimini: quia non est Christianæ religionis in mundo exaltari, sed deprimi: mali nihîq habent in cœlo, vos nihil in mundo, sed spe illius boni, ad quod tenditis, quidquid in via contigerit, gaudere debetis. *Beda, et est glo. sup. ill.*

35. Forsitan temporaliter te punit, ut æternæ mortis ardores pœna redimat temporalis: in ædificatione enim templi omnes lapides prius malleis tundebantur, ne in illorum positione sonus mallei audiretur; nec in horreo Domini reponitur granum, donec flagellis aut trituratorum pedibus sit excussus: sic et vivi lapides, qui ponendi sunt in illa cœlesti Hierusalem, quæ ædificatur, ut civitas, variis infortuniorum concussionibus poliuntur prius quam in ædificio cœlestis habitaculi collocentur. *Pet. Chr. in quad. ep.*

36. Hæc omnia fortasse operatur Dominus, ut det nobis vexatio intellectum: tritatur granum, ut reponatur in horreo: quadratur lapis, ut sine sonitu mallei in ædificio templi collocetur. Movetur turbo, ut Eliás rapiatur in cœlum. Maximum est remedium interioris hominis, si in hac area mundi variis passionum flagellis trituretur exterior. *Ibidem.*

37. Omnis cordis aut corporis afflictio, cura meritum et fructum salutis est, sine patientiæ condimento. *Ibidem.*

38. O quanta mortales angit anxietas, affligit cura, sollicitudo molestat, dolor affligit, conturbat tristitia, contristat turbatio: pauper et dives servus et dominus, denique bonus et malus omnes mundanis cruciatibus affliguntur, et mundanis afflictionibus cruciantur, experto crede magistro. *Inno. de vilitate condi. human.*

39. Parva toleramus, si recordemur, quid biberit ad palibulum, qui nos invitat ad cælum. *Cass. super Psalm.*

40. Nihil eripit fortuna, nisi quod dedit: virtutem non dedit, ideo non detrahit: ilaque sapiens nihil perdit: in unius possessione virtutis est, ex qua de- pelli nunquam potest. *Senec. in quadam epist.*

Vide etiam in tit. Adjutorium, núm. 10. in tit. Compassio, núm. 12. in tit. Fides, núm. 19. in tit. Fortitudo, núm. 31. in tit. Gaudium, núm. 12. in tit. Humilitas, núm. 15. in tit. Infirmilas, núm. 2. in tit. Justitia, núm. 17. in tit. Mundus, núm. 2. in tit. Patientia, núm. 4, 10, 25. in tit. Pœna, núm. 7, 10, 18. in tit. Pœnitentia, núm. 2. in tit. Profectus, núm. 1. in tit. Prosperitas et Sollicitudo, núm. 1. in tit. Veritas, núm. 16. in tit. Vita, núm. 11, 12, 13.

TRINITAS.

1. Ubi quæritur unitas Trinitatis Patris et Filii et Spiritus sancti, nec periculosius alicubi erratur, nec laboriosius aliquid quæritur, nec fructuosius aliquid invenitur. Non pigebit me sicubi hæsito, quærere: nec pudebit sicubi erro, discere. Quisquis ergo hoc audit, vel legit, ubi pariter certus est, pereat mecum; ubi pariter hæsitat, quærat mecum; ubi errorem suum cognoscit, redeat ad me: ubi meum, revocet me. Ita ingrediamur simul charitatis viam, tendentes ad eum, de quo scriptum est: *Quærite faciem ejus semper. Aug. lib. 1. de Trinit.*

2. Qui hoc, id est Trinitatis mysterium, vel ex parte vel per speculum et in ænigmate videt: gaudeat cognoscens Deum, et gratias agat, qui vero non videt, tendat per pietatem ad videndum, non per cæcitatem ad calumniandum: quoniam unus est Deus, sed tamen Trinitas. *Ibid. lib. 6.*

3. In summa Trinitate tantum est una, quantum tres simul sunt, et nec plus aliquid sunt duæ quam una res, et in se infinita sunt: ita et singula sunt

in singulis, et etiam omnia in singulis, et singula in omnibus, et omnia in omnibus, et unum omnia. *Ibid.*

4. Videmus Solem in cælo currentem, fulgentem, calentem. Similiter ignis tria habet, hoc est, motum, lucem et fervorem. Divide ergo, si potes, Arriane, Solem vel ignem, et tunc demum divide Trinitatem. *August. de verbis Domini.*

5. Aperte tunc videbimus quomodo, et unum divisibiliter tria sunt, et indivisibiliter tria unum. *Greg. in Moral.*

6. O veritas, charitas, æternitas. O beata et beatificans Trinitas: ad te mea misera Trinitas miserabiliter suspirat, quoniam á te feliciter exulat: discedens á te quantis se intricavit erroribus, doloribus, timoribus? Ratio sæpissime in judiciis fallitur, voluntas quadruplici perturbatione jactatur, et memoria multiplici oblivione confunditur. Triplici huic vanitati nobilis creatura subjecta est, non volens in spe tamen: heu qualem pro te commutavimus Trinitatem, cor meum conturbatum est, et inde dolor, dereliquit me virtus mea, et inde pavor, et lumen oculorum meorum non est mecum, et inde error: En, quàm dissimilem Trinitatem! ó animæ meæ Trinitas exules offendisti. Veruntamen quare tristis es anima mea? et quare conturbas me? spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, quum videlicet á ratione error, á voluntate dolor, atque á memoria timor omnis recesserit: et successerit illa, quam speramus, mira serenitas, plena suavitas, æterna securitas. Primum faciet veritas Deus, secundum charitas Deus, tertium summa potestas Deus, ut sit Deus omnia in nobis ratione recipiente lucem inextinguibilem, voluntate pacem imperturbabilem, consequente memoria fonti indeficienti æternaliter inhærente. *Bern. serm. 11. sup. cant.*

7. Est Trinitas creatrix, Pater et Filius et Spiritus sanctus, ex qua cecidit creata Trinitas, memoria, ratio et voluntas. Et est Trinitas, per quam cecidit, videlicet per suggestionem, delectationem et consensum. Et est Trinitas, in quam cecidit, videlicet, impotentia,

cæcitas, immunditia. Rursus Trinitas, quæ cecidit, id est memoria, ratio, voluntas. Singulæ ejusque tripartitus excidit casus. Memoria cecidit in tres species cogitationum: affectuosas, onerosas, otiosas. Ratio in triplicem ignorantiam, boni et mali, veri et falsi, commodi et incommodi. Voluntas in concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, ambitionem seculi. Est Trinitas, per quam resurgit fides, spes, charitas. Quæ trimembres habent subdivisiones. Est enim fides præceptorum, signorum, promissorum. Est et spes veniæ, gratiæ, gloriæ. Et est charitas de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta. *Bern. in ser. parv. ser. 1. quem totum lege.*

8. Inquirere de Trinitate, perversa curiositas est, et credere, et tenere sicut sancta Ecclesia tenet, fides et securitas est. Videre autem eam sicuti est, perfecta et summa felicitas est. *Ibidem.*

9. Summum proprium divinitatis est verbum, quod tempore non mutatur, sed semper adest et ibi aliud sacramentum, quod una syllaba tribus litteris continetur, ut sancta Trinitas in cælis unus Deus esse docet. *Cass. super Psalm. 49.*

TRISTITIA.

1. Memoria quasi venter est animi, lætitia vero atque tristitia quasi cibus dulcis et amarus. *August. in lib. Confess.*

2. Nulla res ita inebriat, ut animi perturbatio, id est, tristitia, quæ ducit hominem ad mortem: hæc abominanda ebrietas est. *Hier. super Joan.*

3. Vis nunquam esse tristis, bene vive: bona vita semper gaudium habet. *Hug. l. 5. de anim.*

4. Tristitiam si potes, non admiseris, sed nec omnibus ostenderis. *Sen. in lib. de morib.*

5. Nunquam tristis sis, si tibi ipsi incommodo vixeris. *Ibidem.*

6. Ad tristem partem strenua suspitio. *Ibidem.*

7. Socrates virtutem sic coluit, ut nunquam vul-

tum ejus lætitiæ blanda vanitas exhilararet, nec tristitia ulla contraberet. *Senec. in sen. orat.*

Vide etiam in tit. Compassio, nùm. 13. in tit. Conscientia, nùm. 16. in tit. Consolatio, nùm. 1, 2, 5. in tit. Gaudium, nùm. 6, 9, 21. in tit. Misericordia, nùm. 18. in tit. Senectus, nùm. 20.

VENIA.

1. Debet Ecclesia Catholica correctis et firmatis filiis libenter ignoscere: cum ipsi Petro personam ejus gestanti, et cum in mari titubasset, et cum Deum carnaliter à passione revocasset, et cum aurem servi gladio præcidisset, et cum ipsum Dominum etiam negasset, et cum in simulationem postea superstitosam lapsus esset, videamus veniam esse concessam, eumque correctum atque firmatum usque ad dominicæ passionis gloriam pervenisse. *Aug. de agone Christ.*

2. Nullus debitæ gravioris pœnæ accipit veniam, nisi qualemcumque etsi longe minorem quam debeat, solverit pœnam. *August. de vita cleric. lib. 10.*

3. Audistis formam, si septuagies septies Christus peccata tibi donavit, si hucusque ignovit, et ultra negavit: pone et tu limitem, et ulterius noli ignoscere. *August. de ver. Dom. tract. ill. Apost. Dominantes vobismetips.*

4. Dicit Dominus, dimitte, et dimitte tibi. Si ergo prior dimisi, dimitte illis postea, nam si non dimiseris, revocabo te, et quidquid dimiseram, replicabo tibi. *Ibidem.*

5. *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.* Ne dicas in lingua, ignosco, et corde differas: novit enim cum dicas. Vocem tuam audit homo, conscientiam tuam Deus inspicit. Melius est enim, dum non clamas ore, et dimittis in corde, quam blandus ore, crudelis in corde. *August. de ver. Dom. serm. 15.*

6. Negligens inimicitias finire obliviscitur, pertinax veniam non vult concedere, sed dedignatur, his tribus

inimicis vivunt homines, sed animas, in quibus non moriuntur, occidunt. Vigilat contra negligentiam memoria, contra pertinaciam misericordia, contra superbam verecundiam submissa prudentia. *Aug. in serm. de 40.*

7. In hac petitione si mentitur, totius orationis nullus est fructus, pecuniam aliquando repetere conceditur, sed debilis peccatorum petenti veniam, nunquam julte negatur. *Aug. super ill. Matth. 6. Et dimitte nobis debita.*

8. Gratia tua deputo et misericordiae, quod peccata mea tanquam glaciem solvisti: gratia tua deputo, et quaecumque non feci mala, quae enim non facere potui, et omnia mihi dimissa esse fateor, et quae mea sponte feci mala, et quae te duce non feci. *Aug. 2. lib. confessio.*

9. Beneficium se putabat accepisse augustae memoriae Theodosius, cum rogaretur ignoscere, et tunc propior erat veniae, cum fuisset commotio major iracundiae, et optabatur in eo, quod timebatur in aliis, ut irasceretur, hoc erat remedium reorum, qui cum haberet supra omnes potestatem, quasi parens postulari malebat, quam quasi iudex punire, aequitatis iudex, non poenae arbiter: qui nunquam veniam confitenti negavit. *Ambr. de obitu Theo.*

10. Discas frequenter ignoscere nec indignationem tenere. Nihil est enim quo possit offendi, cui ignoscendi est consuetudo. *Ambr. super Lucam.*

11. Tantae pietatis est Dominus Jesus, ut ipsi Judae donaret veniam, si Christi expectasset misericordiam. *Ibidem.*

12. Pulcherrimum affectandae conversationis exemplum, quod tam cito latroni venia relaxatur, et uberior gratia quam precatio; semper enim plus tribuit quam rogatur. *Ambr. sup. Matth.*

13. Non usque septies, sed usque septuagies septies: id est, quadringentis, et nonaginta vicibus, ut toties peccanti fratri dimitteret in die, quoties ipse peccare non posset. *Hier. super Matth. lib. 3.*

14. Si peccaverit in nos frater noster, et in qualibet causa nos laeserit, dimittendi habemus potestatem, imo necessitatem: quia Dominus praecipit, ut debitoribus nostris debita dimittamus. Si autem in Deum quis peccaverit, non est nostri arbitrii, ut dicit Scriptura. Si autem peccaverit homo in hominem, rogabit pro eo sacerdos: si autem peccaverit in Deum, quis rogabit pro eo? et nos econtrario in Dei injuria benigni sumus, et in nostris contumeliis odia exercemus. *Hier. super ill. Matth. 24. Si peccan. in te fra, tuus.*

15. O formidolosa sententia, si parva fratribus non dimittimus, magna nobis a Deo non dimittuntur. *Ibid. super ill. Si non remi. pec.*

16. Apud misericordem judicem nequaquam sine venia culpa relinquitur, quum per fervorem zeli ex ejus amore peccatur. Saepe namque magnis hoc doctoribus mirandisque contingit, quod ut alta charitate fervent, modum correctionis exaggerent, et lingua aliquid, quod non debet, dicat, quia mentem dilectio quantum debet inflammat, sed verbum prolatae contumeliae tanto citius partitur, quanto et ex qua radice prodeat pensatur. *Greg. in Moral.*

17. Peccatores, qui operum peccata deplorant, debent praesumere de misericordia, quam postulant, non enim pie Dominus ante delinquentium oculos flenda peccata opponeret: si per semelipsum ea districte ferire voluisset. *Greg. in pastoral.*

18. Sciendum est, quod qui dimittit, et non dat, et minime dimittit: omnino misericordiam nullam facit, quia ab omnipotente Deo munus ex manu non accipitur, quod obligato corde ex malitia profertur. *Greg. in Moral.*

19. Si hoc, quod in nos delinquitur, ex corde non dimittimus, et illud rursus exigitur, quod nobis iam per poenitentiam dimissum fuisse gaudebamus. *Ibidem.*

20. * Plurimum interest quo animo quisque parcat: sicut enim aliquando est misericordia puniens, illa et crudelitas parcens. *August. ad Maced. epist. 64.*

21. * Cito parcendum injurianti, ne veniae viam tibi intercludas. *Aug. lib. 4. de Civ. Dei. c. 4.*